

Andrus Kivirähk
Eduard Vilde
romaani ainetel

Mäeküla piimamees

VALUSALT KOOMILINE DRAAMA
kahes vaatuses

Esietendus 28. oktoobril 2023
Endla Teatri Suures saalis

lavastaja

Aare Toikka VAT Teater

kunstnik

Illimar Vihmar

valguskunstnik

Margus Vaigur

videokunstnik

Argo Valdmaa

helilooja ja muusikaline kujundaja

Veiko Tubin

koreograaf

Marge Ehrenbusch

etenduse juht

Silja Koppel

valgusmeistrid

Karmen Tellisaar, Iiris Purge,

Margus Vaigur

helimeister

Siim Rohtväli

kostümeerija

Kärt Alajõe

grimeerija

Sirle Teeäär

lavameistrid

Mario Valmas, Janek Lipponen,

Lauri Allikas, Fred Laur, Ando Loosaar

Mari

Fatme Helge Leevald

Tõnu Prillup

Meelis Rämmeld

Ulrich von Kremer

Andrus Vaarik

Kuru Jaan

Priit Loog

Sepp Juhan

Ott Raidmets

Tuksi Ants

Ago Anderson

Kõrtsilised

Andrus Vaarik

Fatme Helge Leevald

Ott Raidmets

Ago Anderson

Eduardist, Andrusest, Marist, Tõnust, Ulrichist ja teistestki

Mart Kivastik kutsus mind kunagi Viinistule lavastama oma näidendit „Kivist külalised“, mis käsitles Vilde elulugu ja siis ma lugesin palju Vildet ja taipasin enda jaoks, mis mees see meie oma päris esimene maailma mõõtu kirjanik Eduard Vilde oli! Rännumees ja geenius ja tõsine töömees, naiste-, napsi- ning naljamees ka. Sulg oli mehel terav ja pilk klaar – nägemaks inimesi, nägemaks elu enda ümber ja muutusi selles.

On arvatud, et tal tekkis romaani mõtte aastal 1914 – sõda hakkas siis ja „Mäeküla piimamees“ ilmus 1916. Maailma oli muutunud, *belle époque* läbi saanud, inimsuhted olid muutunud, sest sõda teravdab kõike, lööb väärtused jällekord paika... Ja täna on taas sõda Euroopas. Vilde oli esimene eesti kirjanik, kes elustas eesti romaani-kunstis päris inimesed päris tunnete ja päris mõtete, ehtsate ihade, hirmude ja unistustega. Õieti tõstis Vilde eesti maarahva inimeste staatusse. Vilde tegelaskuju Ulrich von Kremer, kelle kohta arvatakse, et kirjanik kirjutas tegelaskujuks Keila Karjamõisa härra... Too ju ei usu, et tema talupojad erineksid millegi poolest karielajatest. Mõte sellest, et mõnel tema mõisa talupoegade karja kuuluval isendil võiks olla oma tahe, tunne või mõte, see tundub parunile olemuslikult väär. Kui metsast tulnud võluv Mari lausub: „Ma tahan või ei taha...“ Siis jookseb mõisahärral juhe kokku, emaplaat annab otsad, server läheb kärssama, baltisaksa idufirmat vene impeeriumi valdustes ootab ees pankrot.

Vilde romaani tegelased on kui elust enesest välja astunud. Ja autor vaatleb oma tegelasi armastava huumoriga, see mõistev kelmipilk on romaanis tajutav ja mulle on see tähtis. Pean väga lugu Leida Laiuse filmist, kuid mul on kahju, et ses linatseost on nali puudu, sest nali on tugevate pärusmaa, see on ellujäämise taktika ja ellujäämine on tarkus. Aga need väljamõeldud kujud Ulrich, Mari, Tõnu, Ants, Juhan ja Jaan, nemad on mulle lavastajana andnud ainet nii muigeks kui kaastundeks, pakkunud mõtteainet ja peamurdmist, mille eest olen tänulik. Aga nüüd ma läksin juba lavastuse juurde.

Näidendi autoriks on hoopis Andrus Kivirähk, kes on teinud Vildega midagi väga elustavat. On ju selgelt tajutav, kuidas me keel on saja aasta jooksul muutunud, kuidas on muutunud inimsuhted, olukorrad, vaated, arvamis, pilgud ja vilksamised... Selle pöörase sõidu jooksul, 19. sajandi keskpaigast 21. sajandi algupoolde, on tekkinud nii tolmu kui raha, mis mõlemad tihtipeale jäävaid väärtusi varjutavad, aga inimsuhete juurikas, mis Vilde teoses tajutav on, see püsib ometi muutumatu kulla-prooviga. Ja me kaas-aegne rahvakirjanik raputas oma sajanditaguse kolleegi suurteoselt tolmu maha ning andis ühele eesti kirjanduse märgilisele teosele uue elu. Hästi tehtud – kujutan Vildet põrgukõrtsis koos Tammsaare ja Lutsuga punsliõli ämbri juures Kivirähkile toosti ütlemas.

Lavastaja Aare Toikka

Intervjuu

Andrus Kivirähkiga

Ühel kenal varasügisel päeval kohtusid Endla teatri kohvikus Andrus Kivirähk ja Ott Kilusk, et vestelda Eduard Vildest ja „Mäeküla piimamehest“, traagikast ja huumorist, sekka ka meestest ja naistest.

Ott Kilusk: *Meie aina keerulisemaks kippuvas maailmas on üha raskem panna asjadele ühesõnalisi nimetusi. Üks asi on see, mida ühest või teisest tekstist arvavad kirjanusteoreetikud või teatrikriitikud, teine asi on see, mida autor ise oma teksti kohta ütleb. Üha sagedamini kerkib liigitusküsimus üles ka Eesti Teatri Agentuuris. Kuidas Sa olukorda hindad: Kas see „Mäeküla piimamees“, mis Endlas lavalaudadele jõuab, on dramatiseering Vilde romaanist või Kivirähki näidend Vilde loomingu ainetel?*

Andrus Kivirähk: Mina nimetaksin seda ikka dramatiseeringuks. Ma püüdsin olla võimalikult autoritruu. Näidend Vilde ainetel tähendaks pigem seda, et ma võtaksin mingid Vilde tegelased ja situatsioonid ning siis hullaksin nendega, kleebitsin sootuks teistmoodi kokku, looksin uusi ja ootamatuid seoseid... Ma olen sellist asja teinud küll, näiteks Tammsaare puhul „Karinis ja Pearus“, kus ma viisin kokku kaks tegelast, kes tegelikult omavahel ialgi kokku ei puutu, ja vaatasin mis sellest kohtumisest saab ja mida neil teineteisele öelda on. Või siis Lutsu mälestuste põhjal kirjutatud „Kevadine Luts“, seal ma ka toimetasin küllaltki vabalt. Aga „Mäeküla piimamees“ on ikkagi puhas Vilde. Seal ma pole midagi sassi ajanud, ainult

tihendanud ja võib-olla ka mõningaid tegelasi veidi eredamasse prožektorivalgusse sättinud, kui seda romaanis tehakse. Midagi sarnast tegin ma samuti Endlas lavale jõudnud Tammsaare „Elu ja amastusega“.

O. K.: *Eks ta ole nii, et sageli on mingi uue asja taga kellegi idee või tellimus. Usun, et Sa ei hakanud päris omast peast „Mäeküla piimameest“ lavale kirjutama. Usun, et sellele eelnes Toikka poolne pakkumine, mille pärast väikest kaalumist vastu võtsid. Kas tööle hakkama innustas varasem positiivne kogemus koostööst lavastajaga või sai oluliseks alusmaterjali valik?*

A. K.: Aare pakkumistesse suhtun ma alati tõsiselt ja ära ütlen talle väga harva – siis, kui tõesti tunnen, et ei oska materjalil kuskilt otsast kinni hakata. Mulle väga meeldib Aarega koos töötada, kui ma nüüd õieti arvatada oskan, siis peaks „Mäeküla piimamees“ olema seitsmes lavastus, mida me koos teeme. Mul on halb harjumus proovidesse ronida, tegelikult ma muidugi arvan, et autor peakski seda tegema, mitte pesema pärast materjali üle andmist oma käsi puhtaks ning minema esietenduse jaoks kivilipsu ostma. Tuleks ikka olla protsessis lõpuni sees ja aidata, nii palju kui oskad. Aga mitte kõik lavastajad ei hooli autori kohalviibimisest, mõningaid see ehk koguni segab. Aare nende hulka ei kuulu, tundub, et talle isegi meeldib, kui ma usinalt proovides käin. Nii et me kuidagi sobime ja koostöö klapi. Aga muidugi oli asi ka Vilde romaanis, see on ikka väga põnev materjal, väga eredate karakteritega. Seda oli suur mõnu näidendiks tinistada.

O. K.: *Oled kusagil öelnud, et Vilde ei jää Tammsaarele sugugi alla. Olen sellega muidugi täielikult nõus, sest see, kuidas Eesti lugejad ja teatrivaatajad on läbi aegade Vilde loomingut armastanud, ei jäta mingit kahtlust. Kuigi mõlemad on kooliõpikute järgi realistid, on tegemist siiski üsna erinevate kirjanikega. Mida on Vildel sellist, mida Tammsaarel pole ja vastupidi?*

A. K.: Ega me õnneks ei peagi oma suuri klassikuid kuidagi võrdlema, järjestama ning kaaluma. Tore, et nad kõik meil olemas on, üksteise kõrval raamaturiiulis. Kes mida eelistab, see on juba maitseasi. Jah, tuleb tunnistada, et minu jaoks on Tammsaare ja Luts natuke olulisemad ja põnevamad kui Vilde, ehkki näiteks näitekirjanikuna on Vilde neist mõlemast üle. Aga üks Vilde oli ju üldse kõige esimene tõeline kirjanik Eestis. Tema romaanid on esimesed tõelised romaanid, tema näidendid on esimesed tõelised näidendid, tema naljajutud on on ka omas žanris esimesed. Tema ajas tee lahti, need, kes hiljem tulid, võisid juba valida – kas kirjutada nii, nagu Vilde, või kuidagi teistmoodi. Vilde oli demiurg, kes lõi selle, mida me üldse eesti klassikalise kirjanduse all mõistame. Näiteks minu „Rehepappi“ lugedes on ju nihestuse ja huumori mõistmiseks oluline teada, kuidas traditsiooniliselt kujutati eesti talurahva elu – ja selle traditsiooni tekitas just suuresti Vilde. Nii et kõik hilisemad eesti kirjanikud liiguvad teatud mõttes Vilde suurtes jalajälgedes.

O. K.: *Nagu olen mitmest intervjuust kuulnud ja mis paistab läbi ka sinu loomingust, on sinu üheks suurimaks eeskujuks ja lemmikuks rahvakirjanik Oskar Luts. Lutsu on lihtne armastada, sest tema tabav karakterikujutus ja eluline huumor teeb ka kõige küünilisema lugeja relvituks.*

Kui lugesin „Mäeküla piimamehe“ tekstiraamatut, ajasid samuti mitmed kohad muigama. Raamatut lugesin omal ajal aga kui süvatõsist psühholoogilist teost. Kas keerasid mõnuga vinti juurde või tõid kusagilt teksti sügavamatest kihtidest rohkem pinnale seda, mida lugeja muu teksti sees ehk märkegata ei jõua, kuid mis kätkeb eneses koomikavõimalust?

A. K.: Mulle oli tegelikult eneselegi lugemisproovides üllatuseks, et tekst tõesti ajab päris sageli naerma. Ega ma ei üritanud küll kuidagi vägisi või meelega sinna mingit nalja sisse toppida. Ma pole peaaegu üldse ise uut dialoogi välja mõelnud, kõik on Vildel olemas. Ilmselt on asi lihtsalt selles, et romaanis hajub see kohati väga groteskne dialoog mingis mõttes laiali, vahepeal on igasugu muud, neutraalset teksti, aga näidend ju ainult dialoogist koosnebki ja sedasi kontsentreeritult torkab mõne tegelase ogar maniakaalsus eredalt silma. Ja see on naljakas. Kurv, aga naljakas. Kui ma rääkisin oma emale, et teen Pärnus „Mäeküla piimameest“ ja et proovides saab palju nalja, siis oli ema lausa kohkunud: et kuidas siis nii, mis nalja seal saada võib, film oli ju väga tõsine ja traagiline. Oli tõesti. Ja küllap jagub seda tõsidust ja traagilisust ka lavastusse. Ning just sellepärast saab seal ka nalja. Traagika ja koomika piir on imeõhuke.

O. K.: *Vilde oli katsetaja nii elus kui kirjanduses. Tema loomingulisse pagasisse kuulub nii Eesti naljakaim komöödia „Pisuhänd“ kui filosoofiline ja ajatu draama „Tabamata ime“, mis oma otsekohesusega valusasti iga mõtleva eestlase südamesse löikab. Arvan, et selles peitubki tema suurus. Tabada elu kord kohutavalt naljakana, siis jälle kui eksistentsiaalset rähklemist ebamääraste eesmärkide nimel. Milles sinu meelest seisneb Vilde loomingujärgne ajatus ja kõnetus meie praegusele lugejale ja teatripublikule?*

A. K.: No Prillup on väga kaasaegne tegelane: auahne mehi-ke, kes nii kangesti ihaldab rikkust ja võimu, et on selle nimel valmis absoluutselt kõigeeks. See, kuidas ta rahmel-dab ja punnitab, hädaldab ja piinleb, on hale ning pööraselt koomiline. Õnne ei leia temasugune elukutseline luuser iialgi, ikka kisub miski kiiva, ikka äpardub lõppude lõpuks kõik. Kusjuures ega teisedki näidendi meestegelased te-mast palju paremad pole, kõik nad on parajalt egoistlikud, lollid ja ahned. Meeste maailm võib ikka parajalt kole olla. Kole ja nõme.

Mind köitis romaanis aga ennekõike just Mari. See on üks väga salapärane tegelane! Ega Vilde ise vist ka päris lõpuni teda ei mõistnud ja tegi väga kavalasti: ei hakanudki Mari pähe ronima, teda lugeja meeleheaks pulkadeks lahti võt-ma, vaid näitas teda meile nagu natuke eemalt, distantsilt ja jättis ka lugejale mõistatuseks. Prillupi mõtted ja motiivid on ilmselged, aga Mari on saladus. Minu vaimusilmas oli Mari midagi Brigitte Bardot´ kuulsate rollide sarnast: eks ole, kui Mari ühel heal päeval korraga Prillupi õuel seisab, siis võib vabalt tsiteerida kunagise menufilmi pealkirja:

kui jumal löi naise!
Kaunis lapsnaine,
keda kõik mehed ihalda-
vad, aga kes käitub täiesti
ettearvamatult. Mehed
keerlevad Mari ümber
nagu moosisaia leid-
nud herilased, katsuvad
kuidagi ligi pääseda, tüd-
rukut oma huvides ära
kasutada, aga „moosisai“
teeb lõpuks ikkagi ainult
seda, mida ta ise tahab ja
mehed jäävad pika ninaga.

Iseseisev, vaba ja moodne naine! Selline oli minu esialgne nägemus, eks Aare ja eriti Marit mängiv Fatme lisasid sinna oma värve, eriti muidugi Fatme, sest roll on lõpuks ikkagi näitleja oma ja tema annab sellele lõpliku sisu. Ja õige oleks-ki, kui Mari loogika jääks ka autorile ja lavastajale natuke saladuseks, sest meie oleme ju ka mehed, nii nagu Vildegi.

O. K.: Aitäh vestlemast ja kena närvikõdi esietenduse päevani!

Noppeid Mari, meeste ja „Mäeküla piimamehe” kohta kirjutatust

A. H. Tammsaare suurromaan „Tõde ja õigus” esimesest osast täpselt kümme aastat varem ilmunud „Mäeküla piimamees” (mis jäi ka Vilde viimaseks romaaniks) mõjus kasinas ja üheülbases 1916. aasta kirjanduselus otsekui värske sõõm. „Mäeküla piimameest” nimetati kohe Vilde suureks kompromissiks (see meeldis nii Vilde vastastele kui ka pooldajatele) ja „suurteoseks, mida ammu oodati”.

Sajand hiljem on „Mäeküla piimamees” Vilde tuntuim, enim tõlgendatud ja ainuke inglise keelde tõlgitud romaan. Tänapäevases retseptisioonis kõlab ja kannab kõige tugevamalt feministlik ja erootiline käsitlus, ent üle aastakümnete on aidanud teisel elada ka universaalne inimõnne temaatika ja tegelemine küsimustega, kas haljale oksale jõudmine tähendab tõelist õnne ja kas raha eest saab armastust osta. Kui varasem käsitlus pidas romaan võtmeisikuks Prillupit, siis tänapäeval on selleks Mari. Prillupi naise Mari tegelaskuju on üks huvitavamaid ja ebakonventsionaalsemaid naiskaraktereid eesti kirjanduses. Ta on sündmuste ahelat käivitav alge; ta on meeste emotsioonide ja tunnete, unistuste ja tuleviku- plaanide sütitaja. Omapärase armukolmnurga terav tipp.

Kairi Tilga

(„Piimamehe disko kommentaariks” Looming nr 1 2017)

Jah, niisugune see Mari on. Noor ta on ja tugev. On laisk ja virk. Tahab laisk olla ja maailma imesid vaadata. Ja tööd murda tahab ta, kui ta seda tarvilikuks peab. Ei saa temast aru. Ei saa von Kremer temast aru, ei saanud Prillup temast aru. Lugeja ka mitte. Lugeja mõistab ainult, et ta armas inimene on, kes oma sisemiste seaduste järele käib, mis selged ei ole. Lugeja saab temast aru, nagu Prillupi lapsed temast aru saavad, kellele ta muinasjutte jutustab, kellega ta kurni viskab ja kellega ta koos kadrisanti teeb. Valmis iga rõõmu ja nalja peale. Hingeliselt sirge ja tasakaalus. Ja sellele hingele ei pääse juure, et teda seletada. Jääd ainult tema ees seisatama nagu mõne elementaarse nähtuse ees. /---/

See romaan ei ole aga mitte selle naise romaan, vaid Mäeküla piimamehe romaan. Viimane on peategelane. Tema hingeelule on see raamat kõige rohkem pühendatud. Mari romaan peab alles kirjutama. Kui see võimalik on. Kui see üleüldse võimalik on niisugusest inimesest rohkem kui äärejooni pakkuda. /---/

Ma pean seda romaan meie esimeseks romaaniks. Ta on seda, mida õige tubliks tööks nimetatakse. Teisi ei loe vähemalt mina mitte heameelega teist korda. Ma peaksin ennast sundima, peaksin teda kirjanduslise uurimise otstarbeks lugema. Selle romaan võtad sa ka teine kord kätte ja loed teda mõnuga. Ja mõnda kohta loed sa ikka jälle uuesti.

K. A. Hindrey

(Eesti Kirjandus nr 4 1916)

Romaani peaülesandeks on Tõnu Prillupi inetu ja armetu hingelise kurbmängu kujutus. Prillup on eristamatu hingeeluga maamees, kes senini kantnikuna päevast päeva ilma huvideta elanud. /---/ Mari käib sisemiste seaduste järele, mis pole selged. Ta hullab lastega laste kombel, jutustab muinaslugusid, vaatab kaugele üle soo sinnapoole, kus linn on, kus elu on, mis täis imesid. Seesuguse noore hinge komplikatsioonid on lihtsad ja ühtlasi mõistatuslikud, otse problemaatilised oma põhjuste poolest. Ta võib ennast mõisniku kätte usaldada, aga kas ta seda Prillupi või iseene pära teeb, jääb saladuseks, nagu nii mõndagi õigejooneliselt mõtlevate naisterahvaste juures pool mõistatuslikuks jääb. Kannataja joont pole ta kujus kuskil näha, teda veetleb elu sinna, kus ta nõrkusi kõige paremini rahuldatakse: toredad saapad linnas vaateakendel ja uudishimu, mis seal kihavas elus inimesele kõik võiks juhtuda. Tõnu ning Mari on hingeliselt primitiivsed, ürgjõulised, nagu elu seal laanevallas, kust nad ise pärit. Mõisaherra Kremer on vanapoiss, kellest elu tasakesti mööda hiilinud, sest et elult midagi nõuda ei julgenud. Kuna tal südameklapp nõrk, ei tohi ta suitsetada ja närib selle asemel kuiva saia. See on liigutav-naeruväärt kuju, kellele eluloode poole vajuv päike viimast iha soontesse valab. /---/ Just selles teoses on Vilde kõige rohkem jõudu kompositsiooni ümmarguseks tegemiseks ja stiili väljatöötamiseks kulutanud. Temagi on, sest saadik kui vormikultus ilukirjanduses esimesele kohale asetati, lausete viilimise ja stiilinikerduse kallale tööle asunud. Kuid siin pole uut otsitud stiili, vaid sõnad voolavad aina, laused soravad mahlakas maakeeles ja sõnarikkus on otse üllatav, murdelistest vormidest ja kõnekäändudest aurb vastu maaõhk. Hingeelu kirjeldustes on tarvitatud sisemist ja

välimist realismi. /---/ Siin on Vilde elu vaatlejana ja kujutajana kõrgemale tõusnud kui üheski varemas teoses.

Mihkel Kampmaa

(„Eesti kirjandusloo põhijooned. Kolmas jagu” 1923)

Hoopis isesugune naistüüp Vilde toodangus on tema meistriteose „Mäeküla piimamehe” tegelane Mari. Maril pole midagi ühist ei kirjaniku naispaleuste ega tema varemates teostes esitatud naistüüpidega: erandina Vilde suures naistegelaste kogus ei ole ta hea ega paha, ilus ega inetu, ei ole iseenesest üldse nagu midagi: huvitav ega tähtski. Tähtsust tahaks tema olemasolul ainult nii palju olla kui palju tema suhtub romaani kahe peategelase — härra von Kremeri ja Prillupi Tõnuga. Mari pole õieti muud kui vahend, mille kaudu meie nähes hargneb kahekordne draama von Kremeri ja Tõnu siseilmas. /---/ Kuna von Kremer ja Prillup kõigis eneseavaldustes tunduvad meiesuguste inimestena ja kummalisemaiski hingeliigutustes arusaadavatena, on Maris kogu aeg midagi ürgaegselt-taipamatut, mustab tema hingepõhjas mingi ürgnaiseline, ürglapseline sügavik. Selle sügaviku põhja ei ulata kellegi silm nägema, selle põhjas helisevaid hääli ei taba kellegi kõrv. Ainult kobamisi aimavad sügaviku olemasolu Mariga kokku puutuvad mehed. /---/ Selle lapsikuse kaudu tundub Maril veidi sugulust olevat Vilde varemate — kirjaniku nooremast east pärit olevate — naistegelastega. Marigi on teatavas mõttes „magus lapsuke”. Kuid mitte laps-nukukene!

Ta sarnaneb lapsega nagu vabaduses kasvanud ja taltsutamatu loom: ürgalgelise uudismaalisusega, — piirjoonte ähmasusest hoolimata Vilde huvitavaim ja algupäraseim naistüüp.

Marta Sillaots

(„*Eduard Vilde naistüübid*” 1925)

„Mäeküla piimamees” on adulteriumiromaan, ent pearaskus pole asetatud Mari ja Kremeri suhetele. Keskne on teoses Prillupi hingeline draama, millele on allutatud kogu intriigi areng, teiste tegelaste käitumismotiivid ning ka laiema miljööpildid. „Mäeküla piimamees” on Prillupi-romaan ja selle peaprobleemiks on Prillupi soov pääseda haljale oksale ükskõik millise hinnaga. Tema karakteris pole vasturääkivust ja tema puhul pole kirjanik midagi jätnud lugeja mõistatada. /---/

Intriigi kandjaks ning konflikti põhjustavaks tegelaseks osutub aga Mari. Kirjanik on jätnud selle juhtiva tegelase poolvalgusesse: tema tegutsemismotiive saab lugeja ainult aimata. Marit ei ole hõlpus paigutada hüve-pahe skaalal mingisse selgelt piiritletud lahtrisse, temas leidub neid ebamääraseid, rangelt defineerimatuid iseloomujooni, mida tavatsetakse viia „naiselikkuse” üldnimetaja alla. Kirjanik on Marit kujutanud naisena, kelle toimimistes, mõttekäikudes ja impulssides kõik pole asjalikult põhjendatav.

Villem Altoa

(„*Eesti kirjanduse ajalugu III. XIX sajandi lõpust 1917. aastani*” 1969)

„Mäeküla piimamehes” lahendabki Vilde naise emantsipatsiooniküsimuse linna minekuga. Prillupi Mari teeb läbi isiksuse kiire arengu ning tõuseb tollasest arenematust külaühiskonnast kõrgemale, nii et endale vastuvõetavate elutingimuste nagu ka võrdväärse meespartneri leidmiseks ei jäägi tal teist võimalust kui linna kolida. Selgub ka, et alandavast olukorrast välja rabeleval naisel pole toetuda kellelegi peale iseenda. Ainult tänu oma nutikusele, visadusele ja eneseväarikusele õnnestub Maril vabaneda mõisniku haardest ja külast lahkuda. Mari kui keerukaima naiskarakterit elulusis ja tõepärasus võlgneb kindlasti biheviorismile, mis iseloomustab kirjaniku varasemast peenekoeliseimat inimesekäsitlust selles romaanis. Prillupi Mari on võrreldav Henrik Ibseni draama „Nukumaja” kangelanna Noraga. Teatavasti oligi Ibsen üks Vilde suuri autoriteete ja lemmikuid. Kahe teose vahel on mitmeid kokkulangevusi, intertekstuaalseid seoseid. Ühine on ka teoste sõnum: naisel on õigus oma individuaalsusele ja kodanikuõigustele; vaimselt ja moraalselt ahista-vaks muutunud keskkonnast tuleb lahkuda, et saada selleks, kelleks tahetakse saada. Nora keeldus olemast igavesti nukk, Mari tegi sisuliselt sama. Meie rahvusliku realismi näidisteose naispeategelane on eesti Nora.

Elo Lindsalu („*Naisekuju modelleerimine XX sajandi alguskümnendite eesti kirjanduses*“ 2008)

Kavalehe koostasid Ott Kilusk ja Anne-Ly Sova.
Fotod Aare Toikkast ja Andrus Kivirähkist tegi Priit Loog,
lavastuse proovi pildistas Illimar Vihmar.
Lavastuse plakatifoto tegi Priit Loog, plakati kujundas Asko Künnap.
Kavalehe kujundas Ilona Rääk.

lavastusjuht **Andrus Jõhvik**
pealavameister **Kaido Päästel**
vanemlavameistrid **Ando Loosaar, Fred Laur, Janek Lipponen**
lavameistrid **Lauri Allikas, Sergei Peetso, Kristo Paddernik, Mario Valmas**
dekoratsioonide valmistajad **Kaido Päästel, Viljar Viik**
butafoor-dekoraator **Kaido Torn**
tekstiilide värvija **Anu Heinsalu-Diževski**
kostüümiala juhataja **Ester Kasenurm**
kostüümide õmblejad **Urve Kasenurm, Urve Enne, Epp Mõts**
grimmiala juhataja **Ivi Smeljanski**
grimeerijad **Sirle Teeäär, Karina Pajunurm**
kostümeerijad **Kärt Altjõe, Airin Vaarmann**
inspitsient-rekvisiitorid **Anu Hövel, Astrid Kivila, Silja Koppel**
heliala juhataja **Siim Rohtväli**
helimeistrid **Tarmo Jürgens, Janek Vlassov**
valgusala juhataja **Margus Vaigur**
valgusmeistrid **Karmen Tellisaar, Ivar Piterskihh, Iiris Purge**
videomeistrid **Argo Valdmaa, Antti Aalmaa**
haridustöö koordinaator **Liina Unt**
muusikajuht **Feliks Kütt**
turundus- ja kommunikatsioonijuht **Inger Lilles-Nestor**
trupijuht **Aigi Veski**
peaadministraator **Ain Miilberg**
haldusjuht **Kaido Lüll**
dramaturgid **Anne-Ly Sova, Ott Kilusk**
loominguline juht **Ingomar Vihmar**
teatrijuht **Roland Leesment**

SA Endla Teater kassa 442 0666
Keskväljak 1 info 442 0667
Pärnu 80010 www.endla.ee

Teatri toetajad ja koostööpartnerid:

pärnu

CRAMO
ehitusseadmete rent

pajõ
TRÜKIKODA

ERR

Pärnu Postimees

KUKU

ESTONIA
Spa Hotels

EPS
AS Reideni pilaat
TERM

Metsä

tervis
ravispahotell